

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuvaohjelmien tarkastamisesta annettua lakia. Lain mukainen ennakkotarkastus kohdistuu nykyisin vain hyvin pieneen osaan sellaista aineistoa, joka voi tulla lasten ja nuorten saataville. Tarkastus ei koske ulkomailta Internetin ja satelliittitelevision kautta välitettäviä kuvaohjelmia. Näiden ohjelmien levittäjät ovat Suomen lainkäyttövallan ulkopuolella. Nykyisen lain mukaisesti tarkastuksen piirissä olevien tilausohjelmien määrä lisääntyy niin nopeasti, että tarkastusten toteuttaminen lain edellyttämällä tavalla ilman merkittäviä resurssilisäyksiä on mahdotonta. Nykyinen ennakkotarkastusjärjestelmä ei suojaa tarkoituksenmukaisella tavalla lapsia.

Käsillä oleva hallituksen esitys on kuvaohjelmien tarkastamista koskevan lain uudistuksen ensimmäinen vaihe. Siinä ehdotetaan muutoksia vain kiireellisimpinä pidettyihin epäkohtiin, jotka liittyvät muun muassa televisioyhtiöiden tilausohjelmopalveluihin. Tarkoituksena on, että tämän jälkeen valmistellaan perusteellisempi uudistus, jonka tavoitteena on siirtyminen välineneutraaliin laajempaan markkinoiden seurantaan ja jälkivalvontaan. Viestinnän alan toimijoiden vastuu korostuisi.

Tässä esityksessä lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että televisiossa ennen kello 21 lähetettyjen tai lähetettävien kuvaohjelmien ennakkotarkastuksesta luovuttaisiin silloin, kun televisio-ohjelmistossa olevia ohjelmia asetetaan yleisön saataville tilausohjelmal-

veluina tai levittämällä niitä tallenteilla. Tällaisia ohjelmia ei pidetä lapsille haitallisena. Televisiotoiminnan harjoittajat ovat lakiin perustuvan itsesääntelyjärjestelmän puitteissa lastensuojelullisin perustein sitoutuneet lähettämään lapsille haitalliset ohjelmat tiettyjen kelloaikojen jälkeen.

Tavoitteena on suojella lapsia uudessa mediaympäristössä. Ennakkotarkastuksesta vapautettavan kuvaohjelman levittäjän olisi asetettava ohjelmalle ikärajasuositus. Valtion elokuvatarkastamolla olisi oikeus vaatia tarkastamaton tilausohjelma tai tallenne ennakkotarkastukseen, jos on syytä epäillä sen sisältävän aineistoa, joka on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen, sekä muuttaa sille annettua ikärajaa.

Tarkoituksena on, että jatkossa ennakkotarkastuksista luopumisesta säästyviä resursseja voitaisiin ohjata ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, kuten kuvaohjelmien sisältötarjontaa koskevaan tiedottamiseen ja ohjaukseen sekä mediataitojen ja -tietojen tukemiseen ja markkinoiden jälkivalvontaan. Näitä tehtäviä hoitaisi Valtion elokuvatarkastamo, josta on jatkovalmistelussa tarkoitus muodostaa Medianeuvosto.

Lisäksi lakiin lisättäisiin säännökset eräiden ennakkotarkastuksesta vapautettujen kuvaohjelmien levittäjiä koskevasta valvontamaksusta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2009.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Kuvaohjelmien tarkastamisesta annettu laki (775/2000), jäljempänä *kuvaohjelmalaki*, tuli voimaan vuoden 2001 alusta. Laissa säädetään alaikäisten suojelemiseksi tarkoitetuista toimista kuvaohjelmia esitettäessä ja levitettäessä. Kuvaohjelmiin kuuluvat elokuvat ja muut liikkuvina kuvina katsottavaksi tarkoitetut ohjelmat, levitettiinpä niitä tallenteilla tai tilausohjelmopalveluina. Kuvaohjelmiin kuuluvat myös vuorovaikutteiset kuvaohjelmat, esimerkiksi video- ja tietokonepelit.

Lain mukaan alle 18-vuotiaille tarkoitettuja kuvaohjelmia ei saa julkisesti esittää tai levittää ennen kuin ne on tarkastettu. Tarkastusviranomaisena toimii Valtion elokuvatarkastamo. Tarkastusviranomaisen on hyväksyttävä kuvaohjelma esitettäväksi ja levitettäväksi kaikenikäisille, jos sitä ei ole lain mukaan arvioitu lasten kehitykselle haitalliseksi. Tarkastusviranomaisen voi asettaa kuvaohjelmalle 18, 15, 13, 11 tai 7 vuoden ikärajan. Lasten kehitykselle haitallisena pidetään kuvaohjelmaa, joka väkivaltaisuutensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai kauhua herättämällä taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen. Kuvaohjelmien tarkastamisesta annettujen säännösten rikkominen ja kuvaohjelman laiton esittäminen tai levittäminen ovat rangaistavia tekoja.

Laissa on tarkastusvelvollisuuteen säädetty eräitä poikkeuksia. Osa poikkeuksista on tehty ohjelmien sisällön ja käyttötarkoituksen perusteella. Tarkastamattomina saadaan esittää esimerkiksi kuvaohjelmia, jotka sisältävät yksinomaan tai pääasiallisesti musiikkiesityksiä tai toisinnoksia liikuntatapahtumista tai hartaustilaisuuksista. Myös lapsille sopivia animaatio-, leikki- tai muita vastaavia esityksiä sekä ohjelmia, joissa käsitellään matkailua, ympäristöä tai niihin verrattavia aiheita, saadaan esittää tarkastamattomina. Toinen poikkeusten ryhmä koskee tiettyjä

kuvaohjelmien esittäjiä, kuten oppilaitoksia yleisiä kirjastoja ja tieteellisiä kongresseja. Kolmantena poikkeuksena ovat eräät esitystilaisuudet, joissa voidaan antaa lupa esittää kuvaohjelmia niitä tarkastamatta. Myös vuorovaikutteiset kuvaohjelmat kuten video- ja tietokonepelit ovat vapautettuja ennakkotarkastuksesta. Peleissä on kuitenkin oltava ikärajamerkintä. Vuodesta 2003 alkaen peleissä on ollut pääosin käytössä eurooppalainen PEGI-merkintä (Pan-European Game Information). Tarkastamatta jäävistä kuvaohjelmista on pääsääntöisesti tehtävä Valtion elokuvatarkastamolle ilmoitus.

Kuvaohjelmaympäristö on viime vuosina muuttunut nopeasti ja on edelleen jatkuvassa muutoksessa. Levityksessä olevien audiovisuaalisten sisältöjen määrä kasvaa ja ohjelmia voidaan levittää yhä useamman kanavan kautta. Erityisesti lasten ja nuorten median käytön tavat ja tottumukset ovat muuttuneet. Internet on noussut lasten ja nuorten keskeisimmäksi mediavälineeksi. Liikenne- ja viestintäministeriön kokoaman 18 päivänä marraskuuta 2008 julkaistun Lasten ja nuorten mediamaailma pähkinänkuoressa -koosteen mukaan Internetiä suosii jo 51 prosenttia 3—7-vuotiaista, 92 prosenttia 8—12-vuotiaista ja 99 prosenttia 13—16-vuotiaista. Seitsemänvuotiaista jo noin 15 prosenttia käyttää säännöllisesti Internetiä. Nykypäivän lapsilla ja nuorilla Internetin käyttö ja pelaaminen vievät suurimman osan mediankäytön kokonaisuudesta.

Mediaympäristön muutokseen on kiinnitetty huomiota pääministeri Vanhasen II hallituksen ohjelmassa, jonka mukaan lasten ja nuorten turvallisen mediaympäristön edellytyksiä parannetaan. Vastaavat linjaukset sisältyvät myös Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2007—2011 sekä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman tavoitteisiin.

Viestintäteknikka mahdollistaa nykyisin kuvaohjelmien pitämisen Internetin kautta yleisön saatavilla niin sanottuna tilausohjelmopalveluna (*video-on-demand*). Tilausoh-

jelmapalvelulla tarkoitetaan kuvaohjelmalain 2 §:n mukaan kuvaohjelman ja sen ohjelmasisällön pitämistä televerkon välityksellä yleisön saatavilla.

Tilausohjelmalvelussa ei ole kysymys kuvaohjelman sisältävän tallenteen hallinnan pysyvistä tai määräaikaisesta luovuttamisesta, vaan kuvatalenteen ohjelmasisällön pitämisestä yleisön saatavilla siten, että yleisö voi haluamanaan aikana ja haluamastaan paikasta saada ohjelmasisällön televerkon kautta saatavilleen.

Tilausohjelmalvelun käyttäjä voi olla myös alaikäinen. Siten on mahdollista, että lapset tilaavat heidän käytettävissään olevilla päätelaitteilla katseltavikseen sellaisia ohjelmia, joiden esittäminen on nykyisen kuvaohjelmalain nojalla kielletty 18 vuotta nuoremmille.

Kuvaohjelmalain mukaan tilausohjelmalvelun levittäjä saa pitää 18 vuotta nuorempien saatavilla vain heille lain mukaan esitettäviksi ja levitettäviksi hyväksytyjä sekä tarkastuksesta vapautettuja kuvaohjelmia ja niiden ohjelmasisältöjä. Palvelun levittäjä on siten velvollinen samalla tavalla kuin kuvaohjelmien muut levittäjät huolehtimaan siitä, että tarkastamattomia ohjelmia pidetään tarjolla palvelussa ainoastaan täysi-ikäisten käyttäjien saatavilla. Rikoslaissa (39/1889) kuvaohjelman laiton esittäminen tai levittäminen alaikäiselle säädetään rangaistavaksi teoksi.

Viime aikoina tilausohjelmalveluiden tarjonta on lisääntynyt. Kaikki valtakunnalliset televisioyhtiöt ovat käynnistäneet palveluita, joissa viestintäverkon välityksellä pidetään televisiossa esitettviä ohjelmia yleisön saatavilla. Televisioyhtiöt asettavat lähettämäänsä ohjelmia lähetyksen jälkeen tietyksi ajaksi yleisön saataville Internetin kautta tilauspohjalta. Televisioyhtiöt saattavat myös asettaa ohjelmia yleisön saataville tilausohjelmalveluissaan ennen ohjelmien lähettämistä televisiossa. Televisioyhtiöiden lisäksi myös muut toimijat levittävät tilausohjelmalveluita Internetissä.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 11 päivänä joulukuuta 2007 direktiivin (2007/65/EY), jolla muutettiin televisio toimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteen-

sovittamisesta annettua neuvoston direktiiviä (89/552/ETY), jäljempänä *televisiodirektiiviä*. Muutoksilla direktiivin soveltamisala laajennettiin koskemaan perinteisen televisio toiminnan lisäksi verkoissa välitettäviä tilausohjelmalveluita ja sen nimi muutettiin samalla audiovisuaalisia mediapalveluja koskeksi direktiiviksi.

Direktiivissä oleva alaikäisten suojelua koskeva sääntely pysyy televisio toiminnan osalta entisellään. Alaikäisille haitalliset ohjelmat tulee edelleenkin lähettää vain sellaisina aikoina, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisiota. Uudistetussa direktiivissä on uusia säännöksiä, jotka koskevat tilausohjelmalveluita. Direktiivin 1 g artiklan mukaan tilattavalla audiovisuaalisella mediapalvelulla tarkoitetaan palvelua, jonka mediapalvelun tarjoaja tarjoaa ohjelmien katselemiseksi käyttäjän valitsemana ajankohtana ja käyttäjän omasta pyynnöstä mediapalvelun tarjoajan valikoimista ohjelmista tehdyn luettelon pohjalta. Direktiivissä määritellään audiovisuaaliseksi mediapalveluksi ainoastaan sellaiset televisiolähetysinä tarjottavat tai tilattavat palvelut, jotka ovat joukkoviestintä palveluja eli palveluja, joiden vastaanottajiksi on tarkoitettu merkittävä osa suuresta yleisöstä. Määritelmän ulkopuolelle jätetään kaikki palvelut, joiden päätarkoituksena ei ole ohjelmien tarjonta, eli palvelut, joissa audiovisuaalista sisältöä esiintyy ainoastaan satunnaisesti eikä sen välittäminen ole palvelun päätarkoitus.

Direktiivin 3 h artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava aiheelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että niiden lainkäyttövallan piiriin kuuluvien mediapalvelun tarjoajien tarjoamat tilattavat audiovisuaaliset mediapalvelut, jotka voivat vakavasti haitata alaikäisten fyysistä, henkistä tai moraalista kehitystä, saatetaan tarjolle ainoastaan tavalla, jolla varmistetaan, etteivät alaikäiset normaalisti kuule tai näe näitä tilattavia audiovisuaalisia mediapalveluja.

Televisioyhtiöiden toimintaan sovelletaan televisio- ja radiotoiminnasta annettua lakia (744/1998). Lain 19 §:n mukaan televisio toiminnan harjoittajan on huolehdittava siitä, että televisio-ohjelmat, jotka väkivaltaisuuksensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai kauhua herättämällä taikka muulla näihin

rinnastettavalla tavalla ovat omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen, lähetetään sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisio-ohjelmia. Säännös perustuu televisiodirektiivissä vuodesta 1989 lähtien olleisiin säännöksiin.

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 35 §:n mukaan Viestintäviraston tehtävänä on valvoa kyseisen lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Viestintävirasto valvoo myös lapsille haitallisten ohjelmien lähettämistä televisiossa.

Valtakunnalliset televisiotoiminnan harjoittajat ovat vuodesta 1999 lähtien osana alan itsesääntelyä kirjallisella sopimuksella sitoutuneet lähettämään lapsille haitalliset ohjelmat tiettyjen niin sanottujen vedenjakaja-aikojen jälkeen. Kyseessä on televisioyhtiöiden keskinäinen vapaaehtoinen sopimus. Nykyisen sopimuksen mukaan alle 11-vuotiailta kiellettyjä ohjelmia ei lähetetä arkisin ennen kello 17, alle 13-vuotiailta kiellettyjä ohjelmia ennen kello 19, alle 15-vuotiailta kiellettyjä ohjelmia ennen kello 21 eikä alle 18-vuotiailta kiellettyjä ohjelmia ennen kello 23.

Televisioyhtiöt arvioivat lasten kehitykselle haitallisia ohjelmia ja niiden lähetyksiaikataulua ottaen huomioon televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain säännökset sekä itsesääntelymenetelmänä toimivan vedenjakajasopimuksen periaatteet. Televisioyhtiöt suunnittelevat valtakunnallisesti ohjelmistonsa ja erityisesti lähetyksiaikataulut ottaen huomioon lasten ja nuorten suojeluun liittyvät näkökohdat. Televisioyhtiöiden ohjelmistojen suunnittelun erityiseen ammattiosaamiseen kuuluu ohjelmien sisältöjen arviointi.

Nykyisin televisioyhtiöiden tilausohjelmalvelun kautta lähetettävä ohjelmisto tarkastetaan kuvaohjelmalain edellytysten mukaisesti, mutta kevennetyssä menettelyssä, joka otettiin käyttöön syyskuun 1 päivänä 2007. Menettely toteutettiin muuttamalla Valtion elokuvataarkastamon ja elokuvalautakunnan suoritteiden maksullisuudesta annettua opetusministeriön asetusta (1235/2006). Kyseessä oli tilapäisratkaisu tilanteessa, jossa televisioyhtiöt ryhtyivät asettamaan tilausohjelmalvelun kautta yleisön saataville suuren määrän sellaista ohjelmistoa, jotka oli jo lähetetty televisiossa lapsille sopivaan aikaan.

Tällaisen ohjelmiston tarkastamista ohjelma ohjelmalta Valtion elokuvataarkastamossa ei pidetty tarpeellisena.

Kevennetty tarkastusmenettely voitiin ottaa käyttöön, koska televisioyhtiöt ovat arvioineet tilausohjelmalvelun kautta yleisön saatavilla pidettävien ohjelmien sopivuuden lapsille jo siinä vaiheessa, kun ne ovat määritelleet lähetyksiaikojen ohjelmien lähettämiseksi televisiossa. Kevennettyä tarkastusmenettelyä sovelletaan ennen niin sanottua kello 21 vedenjakaja-aikaa esitettyihin tarkastamattomiin ohjelmiin. Kello 21 jälkeen esitettyjen ja tarkastamattomien ohjelmien osalta noudatetaan normaalia tarkastusmenettelyä.

Kevennetyssä tarkastusmenettelyssä televisioyhtiö lähettää Valtion elokuvataarkastamolle ikärajahakemuksen, jonka liitteenä on tiivistelmä ohjelman sisällöstä sekä tarkastuttajan ehdotus ikärajaksi riittävine perusteluineen (väkivalta, kauhu, seksi tai muu sellainen kehitykselle haitallinen sisältö). Tarkastaja arvioi hakemusta esitetyn kirjallisen materiaalin pohjalta. Tarkastaja vertaa ehdotettua ikärajaa mahdollisiin muiden maiden tekemiin ikärajpäätöksiin, joita on löydettävissä eri maiden Internet-sivustoilta. Jos tarkastajalla on kevennetyn tarkastusmenettelyn jälkeen aihetta epäillä ehdotetun ikärajan sopivuutta, Valtion elokuvataarkastamo määrää kuvaohjelman tarkastettavaksi.

Sen lisäksi, että televisiossa lähetettyjä tai lähetettäviä ohjelmia saatetaan lisääntyvässä määrin tilausohjelmalveluina yleisön saataville, samoja ohjelmia saatetaan myös kasvavassa määrin levitettäväksi yleisölle erityisesti dvd-tallenteina. Televisioyhtiöt saattavat joissakin tapauksissa tallenteet levitykseen itse, joissakin tapauksissa tallenteiden monistuksesta ja kaupallisesta levityksestä huolehtivat muut levittäjäyhtiöt. Joskus kuvaohjelmat ovat televisioyhtiöiden itsensä tuottamia televisio-ohjelmia ja yhtiöt voivat itse lisensoida ohjelmien kaupallisen tallennelevityksen.

1.2 Nykytilan arviointi

Kuvaohjelmalain mukainen ennakkotarkastus kohdistuu nykyisin vain hyvin pieneen osaan sellaista aineistoa, joka voi tulla lasten ja nuorten saataville elokuvateattereissa, tal-

lennelevityksen kautta ja kotimaisina tilausohjelmopalveluina. Kotimainen elokuvateatteritarjonta, tallennelevitys ja tilausohjelmopalvelujen tarjonta ovat kotimaisten toimijoiden käsissä, joista monet ovat vastuullisia lasten ja nuorten suojelun suhteen.

Nykyisin erittäin suuri osa lapsille mahdollisesti haitallisista sisällöistä välittyy ulkomailta Internetin ja satelliittitelevision kautta. Näiden ohjelmien levittäjät ovat Suomen lainkäyttövallan ulkopuolella eikä Suomen ennakkotarkastusjärjestelmä ulotu niihin. Nykyinen ennakkotarkastusjärjestelmä ei suojaa riittävästi lapsia.

Lasten ja nuorten mediankäytön tottumusten muutokset on otettava huomioon, kun edistetään lastensuojelua kuvaohjelmaympäristössä. On mahdotonta luoda täysin kontrolloitua mediatarjontaa.

Tilausohjelmopalvelun levittäjä on velvollinen samalla tavalla kuin kuvaohjelmien muut levittäjät huolehtimaan siitä, että tarkastamattomia ohjelmia pidetään tarjolla palvelussa ainoastaan täysi-ikäisten käyttäjien saatavilla. Televisiotoiminnan harjoittajat ovat lakiin perustuvan itsesääntelyjärjestelmän puitteissa lastensuojelullisin perustein sitoutuneet lähettämään lapsille haitalliset ohjelmat tiettyjen kelloaikojen jälkeen.

Televisiossa esitettyjen tilausohjelmien kevennetty tarkastusmenettely, joka on kuvattu jaksossa Lainsäädäntö ja käytäntö, on ollut käytössä yli vuoden. Tänä aikana ei ole tullut esille lastensuojelun kannalta erityisiä ongelmia. Kevennetyn tarkastusmenettelyn tilalle on kuitenkin löydettävä kuvaohjelmien levityksen kehityspiirteet paremmin huomioon otettava ratkaisu.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että televisiossa ennen kello 21 lähetettyjen tai lähetettävien kuvaohjelmien ennakkotarkastuksesta luovuttaisiin silloin, kun televisio-ohjelmistossa olevia ohjelmia asetetaan yleisön saataville tilausohjelmopalveluina tai levittämällä niitä tallenteilla. Televisiotoiminnan harjoittajat ovat lakiin perustuvan itsesääntelyjärjestelmän puitteissa lastensuoje-

lullisin perustein sitoutuneet lähettämään lapsille haitalliset ohjelmat tiettyjen kelloaikojen jälkeen. Näistä ennakkotarkastuksista lupomisesta säästyviä resursseja voitaisiin ohjata ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, kuten kuvaohjelmien sisältötarjontaa koskevaan tiedottamiseen ja ohjaukseen sekä mediataitojen ja -tietojen tukemiseen. Tavoitteena on suojella lapsia uudessa mediaympäristössä.

Muutos koskisi kuvaohjelmia, jotka on mahdollista esittää televisiossa ennen niin sanottua kello 21 vedenjakaja-aikaa. Muutos koskisi tällaisia ohjelmia riippumatta siitä, esittääkö televisioyhtiö ne ensin televisiolähetyksessään vai saatetaanko ne jo ennen televisiolähetystä yleisön saataville tilausohjelmopalveluna tai tallenteilla.

Muutos koskisi kaikkia tällaisten kuvaohjelmien esittäjiä. Luovuttaessa kuvaohjelmien ennakkotarkastuksesta siirryttäisiin tältä osin itsesääntelytyyppiseen menettelyyn, jossa kuvaohjelman levittäjä asettaa ohjelmalle ikärajasuosituksen. Ikärajasuositus olisi ilmoitettava Valtion elokuvatarkastamolle, joka voisi ottaa kuvaohjelman tarkastettavaksi, jos on syytä epäillä kuvaohjelman sisältävän lasten kehitykseen haitallisesti vaikuttavaa aineistoa.

Lasten kehitykselle haitallisiksi arvioituja ohjelmia ei tulisi jatkossakaan levitykseen tarkastamattomina. Televisioyhtiöt arvioivat toiminnassaan sen, mitkä ohjelmat ovat sen laatuksia, että niitä ei voida lähettää ennen kello 21, koska niiden katsotaan olevan lasten kehitykselle haitallisia.

Tässä esityksessä mainituilla keinoilla ei täysin pystytä estämään sitä, että lapset ja nuoret voivat tulla tekemisiin heidän kannaltaan ongelmallisten sisältöjen kanssa. Tähän vaikuttaa se, että esimerkiksi televisio-ohjelmia on saatavilla monien kanavien ja päätelaitteiden kautta. Useisiin viestinnän järjestelmiin ei vielä ole suunniteltu eikä sisällytetty lastensuojelun näkökohdat huomioon ottavia kokonaisuuksia.

Opetusministeriön asettama työryhmä valmistelee parhaillaan kuvaohjelmalain kokonaisuudistusta. Siinä yhteydessä on tarkoitus löytää ratkaisu kuvaohjelmaympäristön muutoksesta aiheutuviin uusiin haasteisiin lasten suojelussa. Uudistuksessa tulee ottaa huomioon itsesääntelyyn liittyvät yhtenäiset me-

nettelytavat ja kriteeristöt sekä lisääntyneen mediakasvatuksen tarpeet. Mediapalvelun tarjoajien tulee entisestään vahvistaa sisältöarvioinnin asiantuntemustaan lastensuojelukysymyksissä.

Nykyisessä kuvaohjelmaympäristössä on vahvistettava ennaltaehkäiseviä keinoja lasten suojelemiseksi. Vanhempien ja muiden kasvattajien tietoja ja taitoja tulee lisätä, jotta he kykenevät nykyistä enemmän ohjaamaan lapsia ja nuoria turvallisessa mediankäytössä. Toimialan viranomaisrakennetta tulee uudistaa siten, että vahvistetaan ja lisätään audiovisuaalisen mediasisällön ja alaikäisten suojelun asiantuntemusta. Samalla on lisättävä median käyttöön liittyviin uhkiin ja mahdollisuuksiin liittyvää seurantaa, tiedotusta ja ohjausta. Valvonnan painopiste siirtyisi nykyistä enemmän markkinoiden jälkivalvonta-tehtäviin. Tarkoituksena on, että näitä tehtäviä hoitaisi tulevaisuudessa Valtion elokuvataarkastamosta muodostettava Medianeuvosto. Turvallisen mediaympäristön edistämiseksi tarvitaan monipuolisia keinoja sekä eri ministeriöiden, hallinnonalojen, mediatoimijoiden ja eri järjestöjen yhteistyötä.

Mediakasvatuksen kehittäminen on tärkeässä asemassa lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa 2007—2011 ja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmassa. Nämä kysymykset ovat esillä myös liikenne- ja viestintäministeriön koordinoimassa arjen tietoyhteiskunnan toimintaohjelmassa. Useissa jo käynnissä olevissa opetusministeriön hankkeissa on jo panostettu laajasti lasten medialukutaidon kehittämiseen kulttuuritoimissa, koulussa ja nuorisotyössä. Medialukutaidolla edistetään lasten ja nuorten valmiuksia toimia turvallisesti muuttuvassa mediaympäristössä.

Vapautettaessa osa kuvaohjelmista ennakotarkastuksesta, levittäjien ei tarvitsisi enää maksaa tarkastuksesta säädettyjä maksuja. Lakiin sisältyvien velvoitteiden hoitaminen, ilmoitusmenettelyn järjestäminen ja kuvatalenteiden levitystilanteen valvonta aiheuttavat kuitenkin Valtion elokuvataarkastamolle kustannuksia. Tästä syystä nyt ehdotettavan vapautuksen piirissä olevien ohjelmien levittäjiltä ehdotetaan perittäväksi vuosittainen kuvaohjelmalevityksen valvontamaksu. Uusi maksu koskisi myös niitä kuvaohjelman le-

vittäjiä, jotka asettavat kuvaohjelmalle 18 vuoden ikärajan.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Televisiossa ennen vedenjakaja-aikaa esitettyjen ohjelmien tarkastamisesta kertyy nykyisin Valtion elokuvataarkastamolle tuloja noin 88 000 euroa vuodessa. Ehdotetun muutoksen jälkeen nämä tulot jäisivät pois.

Valtion elokuvataarkastamolle aiheutuu erilaisia kustannuksia kuvaohjelmien levitysmarkkinoiden valvonnasta ja rekisterinpidosta. Tämän vuoksi ryhdyttäisiin perimään vuosittaista kuvaohjelmalevityksen valvontamaksua. Maksu perittäisiin televisioyhtiöiltä ja muilta tilausohjelmopalvelujen levittäjiltä, jotka asettavat ohjelmiaan tilausohjelmalpalveluun. Lisäksi maksu perittäisiin aikuisviihteeksi tarkoitettujen kuvaohjelmien levittäjiltä ja muiden kuvaohjelmien levittäjiltä, jotka ilmoittavat ohjelmiaan suoraan K18-ikärajaan. Maksu perittäisiin myös tallennelevittäjiltä, jotka levittävät ennen kello 21 television ohjelmistossa olevia ohjelmia. Nykyisin mainittujen kuvaohjelmien levittäjiä on yhteensä noin 200.

Tavoitteena on, että kerättävillä maksuilla katettaisiin valvonnasta Valtion elokuvataarkastamolle aiheutuvia kustannuksia. Kustannukset saattavat muodostua myös suuremmiksi kuin tarkastuksesta nyt vapautettavien ohjelmien levittäjiltä perittävien valvontamaksujen kertymä. Valtion elokuvataarkastamon toiminnan ja siitä aiheutuvien kustannusten muutokset on syytä ottaa huomioon valtion tulevissa talousarvioissa.

Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksun suuruus määriteltäisiin laissa yhtiökohtaisesti kiinteänä 800 euron vuosimaksuna. Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksusta arvioidaan kertyvät Valtion elokuvataarkastamolle noin 160 000 euroa vuodessa.

Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksu olisi sama kaikille maksun suorittamiseen velvollisille kuvaohjelmien levittäjille. Ehdotettu maksu on yksittäiselle liiketoiminnan harjoittajalle melko vähäinen eikä aiheuta yrityksille liiketoiminnallisia muutoksia.

Tarkoituksena on, että jatkossa ennakkotarkastuksista luopumisesta säästyviä resursseja voitaisiin ohjata ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, kuten kuvaohjelmien sisältötarjontaa koskevaan tiedottamiseen ja ohjaukseen, mediataitojen ja -tietojen tukemiseen sekä markkinoiden jälkivalvontaan. Nykyisillä ennakkotarkastusmäärillä tämä tarkoittaa vuositasolla noin yhtä henkilötyövuotta. Jos kuitenkin televisioyhtiöt ryhtyvät tarjoamaan yhä enemmän tilausohjelmia, ei nykyisillä resursseilla ole mahdollista uudelleenkohdentaa resursseja ennaltaehkäisevään toimintaan.

3.2 Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset

Ehdotettavilla kuvaohjelmalain muutoksilla voidaan ottaa nykyistä paremmin huomioon lasten mediaturvallisuus siltä osin kuin se koskee viime vuosina nopeasti muuttunutta kuvaohjelmaympäristöä. Audiovisuaalisia sisältöjä voidaan nykyisin levittää useiden kanavien kautta, ja uudet teknologiat mahdollistavat niiden saatavuuden ajasta ja paikasta riippumatta. Mediasisällöt vaikuttavat lasten ja nuorten kehitykseen yksilöllisesti ja kehitysvaiheesta riippuen. Vakavimmat riskit lapsen kehitykselle syntyvät ikätasolle soveltumattomista sisällöistä. Kuvaohjelmien tarkastamisesta annettujen säännösten rikkominen ja kuvaohjelman laitton esittäminen tai levittäminen alaikäisille ovat rangaistavia tekoja.

Kuvaohjelmien levittäjät velvoitetaan asettamaan suosituskärrä itse ohjelmaan tai sen yhteyteen kaikissa levityskanavissa. Tämä lisää huoltajien ja kasvattajien tietoisuutta kuvaohjelman sopivuudesta lapsille ja nuorille. Viime kädessä lasten huoltajien on huolehdittava siitä, että lapsia suojellaan sellaisilta ohjelmilta, jotka ovat heille haitallisia.

Televisiossa esitettyjen tilausohjelmien ja tallenteiden ennakkotarkastuksista luopumisesta säästyviä resursseja voitaisiin ohjata

ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, kuten kuvaohjelmien sisältötarjontaa koskevaan tiedottamiseen ja ohjaukseen sekä mediataitojen ja -tietojen tukemiseen.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu opetusministeriön asettamassa työryhmässä, jossa jäseninä ovat olleet opetusministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, oikeusministeriön ja Valtion elokuvatarkastamon edustajat.

Työn valmistelua on tukenut asiantuntijaryhmä, jossa on ollut mukana asiantuntijoita opetusministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, Viestintävirastosta, Kuluttajavirastosta, Valtion elokuvatarkastamosta, Lapsiasiavaltuutetun toimistosta, Pelastakaa Lapset ry:stä, Mannerheimin Lastensuojeluliitosta, Yleisradio Oy:stä, MTV Oy:stä, Nelonen Mediasta, Viestinnän Keskusliitosta, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry:stä, Suomen Elokuvateatteriliitto SEOL ry:stä, Suomen elokuvatoimistojen liitto SEL ry:stä, Suomen Filmikamari ry:stä, Suomen elokuvatuottajien keskusliitto ry:stä, Suomen peliohjelmisto- ja multimediayhdistys FIGMA ry:stä sekä Helsingin, Jyväskylän ja Tampereen yliopistoista. Lisäksi työryhmä on kuullut aikuisviihdealan edustajaa.

Kuvaohjelmien levittäjät ja esittäjät ovat pääosin pitäneet ehdotettuja muutoksia oikeasuuntaisina, mutta riittämättöminä. Suurin osa levittäjistä ja esittäjistä on vastustanut ehdotettua valvontamaksua. Lastensuojelujärjestöt ja lastensuojelun asiantuntijat ovat pitäneet ehdotettuja muutoksia kannatettavina, mutta korostaneet ikärajojen sisältökuvusten parantamista, esto- ja tunnistejärjestelmien kehittämistä sekä ikärajaluokituksia tekevien henkilöiden ja toisaalta myös huoltajien asiantuntemuksen lisäämistä. Kaikki asiantuntijatahot ovat pitäneet lastensuojelun turvaamista uudistusten keskeisenä lähtökohdana.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

4 §. *Valmistustarkoituksen tai sisällön perusteella tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat.* Pykälän nykyiset viisi momenttia on jaettu kolmeen eri pykälään eli 4, 4 a ja 4 b §:ään. Pykälän 1 ja 2 momentti säilyvät nykyisellään. Pykälän 3 ja 4 momentti muodostavat uuden 4 b §:n. Pykälän 5 momentti on siirretty uuden 4 a §:n 1 momentiksi. Pykälän otsikko on muutettu vastaamaan säännöksen sisältöä.

4 a §. *Levittämistavan perusteella tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 a §, jossa tietyt television ohjelmistossa olevat kuvaohjelmat vapautetaan ennakkotarkastuksesta. Pykälän 1 momentti vastaa nykyistä 4 §:n 5 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan ennakkotarkastusvapautus koskee ohjelmia, jotka eivät ole televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 §:n mukaan lasten kehitykselle haitallisina pidettäviä ohjelmia, jotka tulisi lähettää sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisio-ohjelmia. Valtakunnalliset televisioyhtiöt ovat arvioineet nämä ohjelmat sopiviksi alle 15-vuotiaille.

Kyseessä on ohjelmisto, jolla tarkoitetaan televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 2 §:n 5 kohdassa televisio-ohjelmien muodostamaa ennalta valikoitua kokonaisuutta. Vapautus koskisi edellä tarkoitettuja ohjelmia riippumatta siitä, esittääkö televisioyhtiö ne ensin televisiolähetyksessään vai saataanko ne jo ennen televisiolähetystä yleisön saataville tilausohjelmalveluna tai tallenteilla. Kaikki säännöksessä määritellyt ohjelmat ehdotetaan vapautettaviksi ennakkotarkastuksesta, kun samoja ohjelmia levitetään televisioiminnan ulkopuolella. Kyse voi tällöin olla levittämisestä yleisölle tilausohjelmalveluina tai levittämisestä tallenteilla. Vapautus koskee kaikkia niitä Suomessa toimivia tilausohjelmalvelu- ja tallennelevittäjiä, jotka tarjoavat ohjelmistossaan televisiossa ennen kello 21 esitettyjä tai esitettäviä ohjelmia.

Ennakkotarkastusvelvollisuus koskisi edelleen televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 §:n mukaan lasten kehitykselle haitallisina pidettäviä ohjelmia, jotka tulisi lähettää sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisio-ohjelmia. Televisioyhtiöt ovat arvioineet sopivaksi lähettää tällaiset ohjelmat niin sanotun kello 21 vedenjakaja-ajan jälkeen.

Ehdotettu ratkaisu palvelee nykyisiä säännöksiä paremmin tavoitetta kohdella kuvaohjelmien eri levitysmuotoja samalla tavoin. Ennen kello 21 televisiossa lähetetyt tai lähetettäväksi aiotut ohjelmat on jo arvioitu sellaisiksi, että ne voidaan tai voitaisiin lähettää televisiossa alle 15-vuotiaiden katsottaviksi.

Se, minkä televisioyhtiöiden ohjelmia säännös koskisi, määräytyisi televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain mukaisesti. Uutta säännöstä sovellettaisiin sellaisiin televisioiminnan harjoittajiin, jotka ovat televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 5 ja 6 §:n mukaisesti sijoittautuneet Suomeen. Lain 5 §:n mukaisesti televisioiminnan harjoittaja on sijoittautunut Suomeen, jos sen päätoimipaikka on Suomessa ja ohjelmistoja koskevat päätökset tehdään Suomessa. Tämän ensisijaisesti sovellettavan säännöksen lisäksi laissa on joukko toissijaisesti sovellettavia sijoittautumiskriteereitä.

Nykyinen televisio- ja radiotoiminnasta annettu laki tuli voimaan vuonna 1999. Suomalaiset televisioiminnan harjoittajat tulevat tilausohjelmalveluissaan tai tallennelevityksen kautta saattamaan yleisön saataville myös arkistoissaan olevaa, televisiossa ennen lain voimaantuloa ja vedenjakaja-ajan käyttöönottoa lähetettyjä ohjelmia. Tällaiset ohjelmat televisioyhtiöiden ja muiden levittäjien tulee arvioida ennen levittämistä, samalla tavoin kuin ne arvioidaan ennen televisiossa lähettämistä. Jos ohjelma soveltuu lähetettäväksi televisiossa ennen kello 21, sitä voitaisiin levittää ilman ennakkotarkastusta alle 15-vuotiaille. Ohjelmasta olisi tehtävä lain 11 §:n mukainen ilmoitus ja sille olisi asetettava suosituskäräjä.

Tilausohjelmopalvelun tai tallenteen levittäjän tulee tehdä ohjelmista ja niiden ikärajoista ehdotetun 3 momentin mukaan tarkastusviranomaiselle eli Valtion elokuvatarkastamolle kuvaohjelmalain 11 §:n mukainen ilmoitus.

Lastensuojelun kannalta on keskeistä, että televisioyhtiöt ja muut kuvaohjelmien levittäjät asettavat sellaiset ikäraajat, jotka kuvaohjelmalaki edellyttää ja että nämä sitovat ikäraajat tai ikärajasuositukset ilmoitetaan selkeästi. Ikäraajat tulee ilmoittaa tilausohjelmopalvelujen ohjelmatiedoissa ja tallennelevityksessä olevien ohjelmien kansissa tai myyntipakkauksissa. Ikäraajamerkintöjen laiminlyönti on rangaistava teko.

Ikärajojen ohella televisiossa lähetettävien ja muulla tavoin levitettävien ohjelmien sisältökuvaukset ovat erittäin tärkeää kuluttajainformaatiota sekä lasten että nuorten mutta erityisesti lasten huoltajien ja muiden lasten kanssa tekemisissä olevien henkilöiden kannalta. Tällainen kuluttajainformaatio voi muodostua myös kuvasymboleista, joiden kehittäminen ja vakiinnuttaminen tulee olla tavoitteena kaikkea kuvaohjelmatarjontaa koskien.

Ehdotuksen mukaan Valtion elokuvatarkastamo voi määrätä ennakkotarkastuksesta vapautetun ja tilausohjelmopalvelussa tai tallennelevityksessä olevan ohjelman tarkastettavaksi. Tarkastusoikeudesta lisättäisiin nimenomainen viittaus uuteen 4 b §:n 1 momenttiin.

Yli 15 vuotta vanhemmille tarkoitetut kuvaohjelmat on saatettava tarkastettavaksi Valtion elokuvatarkastamossa, jossa ohjelmalle asetetaan tarkastuksessa määritelty ikäraja. Kuvaohjelmalain 3 §:n 2 momentin mukaan tilausohjelmopalvelun levittäjä voi pitää täysi-ikäisten palvelun käyttäjien saatavilla kuvaohjelmia niitä ennakolta tarkastuttamatta. Palvelun levittäjän on kuitenkin samoin kuin muidenkin kuvaohjelmien levittäjien huolehdittava siitä, että tällaisia kuvaohjelmia ja niiden ohjelmasisältöjä pidetään ainoastaan täysi-ikäisten käyttäjien saatavilla. Palvelun levittäjän on otettava käyttöön tarjolla olevat tekniikat, joilla voidaan estää alaikäisten pääsy lapsille haitallisiin sisältöihin. Rikoslain 17 luvun 18 b §:ssä kuvaohjelman

laiton esittäminen tai levittäminen alaikäiselle säädetään rangaistavaksi teoksi.

Nykyisin käytettävissä olevalla tekniikalla lasten pääsy alaikäisille kiellettyihin sisältöihin voidaan kattavimmin estää rajoittamalla pääsyä materiaaliin salasanaa tai henkilön tunnistamista käyttäen. Parhaillaan liikenne- ja viestintäministeriössä valmistellaan esitystä laiksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista. Henkilön tunnistamiseen on useita teknisiä ratkaisuja, joihin kuuluvat esimerkiksi pankkipalveluiden yhteydessä käytettyjen tunnusten käyttö. Palveluntarjoajilta on edellytettävä, että ne ottavat käyttöön tarjolla olevien teknisten ratkaisujen mukaiset lasten ja nuorten turvallisen mediaympäristön kehitykseen vaikuttavat menetelmät, joilla voidaan estää lasten pääsy haitallisiin sisältöihin. Tällaiset ratkaisut, jotka voivat perustua esimerkiksi käyttäjän tunnistamiseen tai rekisteröintiin, parantavat merkittävästi lasten mediaympäristön turvallisuutta.

Toinen tapa estää aineiston saatavuus niille, joille se ei ole tarkoitettu, on välittää tilauspohjaisesti levitettävä aineisto teknisesti sellaisessa muodossa, että ainoastaan varmennetut vastaanottajat voivat saada aineiston nähtävilleen tai kuultavilleen. Keskeisin tällainen menetelmä on salaaminen (koodaus, kryptaus). Vastaanottajien käytössä on tällöin tietokoneohjelma tai muu väline, jolla salaus saadaan avatuksi.

Kolmas menetelmä on aineiston suodatus. Suodatuksen toteuttamiseen on olemassa useita menetelmiä. Osa näistä perustuu lueteloihin niistä sivuista tai palvelimista, joille pääsy on estetty. Toisissa ratkaisuissa määritellään ne sivut, joilla käyttäjä saa vierailta. Lisäksi on järjestelmiä, jotka analysoivat verkkosivuilla olevaa tai verkkoyhteyksien kautta välittyvää aineistoa ja estävät määritellyt kriteerit täyttävän aineiston saannin.

Koska matkapuhelimia käyttävät nykyisin kaikenikäiset, tilausohjelmopalvelut tulee organisoida siten, että niitä ei voida esteettä tilata matkapuhelimen tekstiviestipalvelun välityksellä.

Kaikki pääsyn ja saatavuuden estämisen menetelmät kehittyvät nopeasti ja markkinoille tulee uusia esto- ja suodatuspalveluja. Suodatusmenetelmiä on arvosteltu siitä, että

jotkut niistä suodattavat myös muuta kuin suodatettavaksi tarkoitettua aineistoa. Myös tässä suhteessa tekniikat kehittyvät paremmin toimiviksi.

Edellä esitetyn lisäksi on erittäin tärkeää, että televisioyhtiöt huolehtivat ohjelmien sisältöarvioinnissa käytössään olevan asiantuntemuksen ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Arvioinnissa noudatettavaa kriteeristöä tulee kehittää alan eri toimijoiden kesken ja yhteistyössä Valtion elokuvatarkastamon ja Viestintäviraston kanssa. Kehittäminen sisältää arviointiin osallistuvien henkilöiden koulutusta. Näin varmistetaan se, että televisioyhtiöiden noudattamat kriteerit ovat yhteneväisiä. Samalla tulee huolehtia siitä, että kriteerit ovat medianeutraaleja ja laajemminkin yhteensopivat koko media-alalla käytössä oleviin arviointikäytäntöihin nähden.

Yleisön ja valvutuneiden kansalaisten palautetta on tärkeää seurata ja arvioida yhtenä nyt edelleen kehittyvän itsesääntelyn ohjautumiseen vaikuttavana seikkana.

Suurin vastuu yhteiskunnassa lasten ja nuorten turvallisesta median käytöstä on kodeilla ja vanhemmilla ja muilla huoltajilla. Kotien ja huoltajien mahdollisuuksia tästä vastuusta huolehtimiseen tulee tukea. Tärkeä merkitys on tässä työssä sillä, että on saatavilla tietoja ja neuvontaa median vaikutuksista ja käytöstä. Tällä tavalla voidaan parantaa vanhempien valmiuksia kasvatustehtävässään.

Nyt ehdotetun lainmuutoksen jälkeen kuvaohjelmalain säännökset täyttävät tilausohjelmajärjestelmien osalta myös audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin 3 h artiklan mukaiset vaatimukset. Direktiivin säännöksen mukaan jäsenvaltioiden tulee huolehtia, että tilattavat audiovisuaaliset mediapalvelut, jotka voivat vakavasti haitata alaikäisten fyysistä, henkistä tai moraalista kehitystä, saatetaan tarjolle ainoastaan tavalla, jolla varmistetaan, etteivät alaikäiset normaalisti kuule tai näe niitä.

4 b §. *Tarkastuksesta vapautetun kuvaohjelman ottaminen tarkastettavaksi.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 b §, jossa säädetään ennakkotarkastuksesta vapautetun kuvaohjelman ottamisesta tarkastettavaksi. Säännöksen 1 momentin mukaan tarkastusviranomaisen voi määrätä ennakkotarkastuk-

sesta vapautetun ja tilausohjelmajärjestelmässä tai tallennelevityksessä olevan ohjelman tarkastettavaksi. Muilta osin uusi pykälä vastaa nykyisen 4 §:n 3 ja 4 momentin asiasisältöä.

5 §. *Esityksen järjestäjän toiminnan perusteella tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat.* Pykälän säädösviittaus korjataan uusien pykälien lisäämisen johdosta. Suomen elokuva-arkisto on vuoden 2008 alusta muutettu Kansalliseksi audiovisuaaliseksi arkistoksi. Säännökseen tehdään muutokseen liittyvä korjaus.

12 §. *Merkinnät.* Esityksen mukaan ennakkotarkastuksesta vapautettavien kuvaohjelmien levittäjät asettavat jatkossa itse ohjelman suositusikärajan. Uuden 4 a §:n mukaan ennakkotarkastuksesta vapautettavaan kuvaohjelmaan tai sen yhteyteen on tehtävä ikärajasuositusmerkintä. Tästä mainitaan 12 §:n 1 momentin 7 kohdassa.

18 §. *Muutoksenhaku tarkastusviranomaisen päätökseen.* Tarkastusviranomaisen tai valtion elokuva- ja televisioalan päätöksistä perittävistä maksuista ja myös muutoksenhausta säädetään valtion maksuperustelaisissa (150/1992). Koska asiasta säädetään 21 §:n 1 momentissa, voidaan viittaus poistaa 18 §:n 2 momentista. Sen sijaan 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi 21 §:ssä tarkoitettua kuvaohjelmalevityksen valvontamaksua koskeva muutoksenhausta.

21 §. *Maksut.* Pykälässä säädetään tarkastusviranomaisen päätöksistä perittäviistä maksuista. Pykälän 1 momentin mukaan maksuihin sovelletaan valtion maksuperustelakia. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin kuvaohjelmalevityksen valvontamaksusta. Luovuttaessa määrättyjen kuvaohjelmien ennakkotarkastuksesta siirtyy tarkastusviranomaisen valvonnan painopiste nykyistä enemmän jälkivalvontatehtäviin. Valtion elokuvatarkastamo pitää myös lain 15 §:n mukaisesti kuvaohjelmarekisteriä.

Näiden suoritteiden kustannuksia ehdotetaan perittäväksi kuvaohjelmalevityksen valvontamaksulla. Maksun avulla katettaisiin Valtion elokuvatarkastamolle laissa säädettyjen tehtävien hoitamisesta aiheutuvia kustannuksia.

21 a §. *Valvontamaksun maksuvelvollisuus.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 21 a §, jossa säädettäisiin maksuvelvollisuudesta.

Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksun olisi velvollinen suorittamaan sellainen tilausohjelmopalvelujen tai kuvaohjelmatalenteen levittäjä, joka tarjoaa yleisölle kuvaohjelmia, jotka on 4 a §:n mukaisesti vapautettu tarkastuksesta tai joille on asetettu 11 §:ssä tarkoitettujen ilmoituksen yhteydessä 18 vuoden ikäraja. Uuden säännöksen mukaan maksu voitaisiin ulottaa koskemaan myös sellaisia ohjelmia, joista ohjelman valmistaja tai maahantuojat ja viime kädessä esittäjä tai levittäjä tekee lain 11 §:n mukaisen ilmoituksen ja asettaa ohjelmalle 18 vuoden ikärajan. Tarve levityksessä olevan ohjelmiston seurantaan ja markkinoiden valvontaan on näiden ohjelmien kohdalla samanlainen kuin ennakkotarkastuksesta tässä esityksessä vapautettavaksi ehdotettujen ohjelmien kohdalla.

Vuoden 2007 alussa voimaan tullut kuvaohjelmalain 14 a § valvontatarkastuksen muodossa tehtävästä jälkivalvonnasta on aiheuttanut lisätyötä Valtion elokuvatarkastamolle myös 18 vuoden ikärajamerkinnän saaneiden kuvaohjelmien osalta. Säättämällä valvontamaksu näiden kuvaohjelmien levittäjille pyritään myös vähentämään tapauksia, joissa tarkastusmaksun välttämiseksi lapsien katsottavaksi sopiviin kuvaohjelmiin merkitään ikärajaksi 18 vuotta ja näin tarpeettomasti rajoitetaan alaikäisten sananvapautta.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan tilausohjelmopalvelun tai kuvaohjelmatalenteen levittäjällä on velvollisuus maksaa vuosittainen maksu maksukaudesta, joka on kalenterivuosi. Velvollisuus maksun maksamiseen alkaa sen kalenterivuoden aikana, jolloin valvontamaksuvelvollisuuteen johtavaa toimintaa ryhdytään harjoittamaan. Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksua ei palautettaisi, vaikka toiminnan harjoittaja lopettaisi toimintansa kesken kalenterivuotta.

21 b §. Valvontamaksun suuruus. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 21 b §, jossa säädetäisiin valvontamaksun suuruudesta. Tarkastuksesta vapautettavien ohjelmien tallennelevityksen ja tilausohjelmopalvelujen valvontamaksu säädetäisiin yhtiökohtaisesti kiinteänä vuosimaksuna. Tilausohjelmopalvelun ja tallennelevityksen vuosittainen valvontamaksuksi ehdotetaan 800 euroa. Maksu olisi sama riippumatta eri yritysten levityksessä olevien ohjelmien lukumäärästä.

Valtion elokuvatarkastamo seuraa ilmoitusmenettelyn piirissä olevaa ohjelmistoa ja määrää ohjelmia tarkastettavaksi, jos on syytä epäillä, että kuvaohjelma sisältää aineistoa, joka on laissa tarkoitettulla tavalla omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen. Ennakkotarkastuksesta vapautettavan ohjelmiston laajentuessa tarve huolehtia kuvaohjelmien levitysmarkkinoiden valvonnasta koostuu entisestään.

Kuvaohjelmalain 4 b §:n nojalla tarkastettavaksi otettujen kuvaohjelmien tarkastamisesta perittäisiin normaali tarkastusmaksu. Ikärajamerkinnällä K 18 varustetuista kuvaohjelmista voidaan lain 11 §:n mukaan pyytää tarvittaessa kopio. Tällöin on käytännössä kyse kuvaohjelmista, joihin epäillään sisältyvän sisältöä, jonka levittäminen ja esittäminen on kriminalisoitu rikoslain 17 luvun 17, 18 tai 18 a §:ssä.

21 c §. Valvontamaksun määrääminen ja periminen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 21 c §, jossa on säännökset kuvaohjelmalevityksen valvontamaksun määräämisestä ja perimisestä. Ehdotettu 1 momentti sisältää säännöksen siitä, että maksu peritään vuosittain kahdessa erässä. Tämä on kohtuullista maksuvelvollisten kannalta. Maksun määrää maksettavaksi Valtion elokuvatarkastamo.

Ehdotettu 2 momentti sisältää viittauksen verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettuun lakiin (706/2007). Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksua peritään Valtion elokuvatarkastamon palveluista, jotka ovat julkisoikeudellisia suoritteita. Siksi maksu voidaan myös periä kyseisen lain mukaisessa järjestyksessä ilman tuomiota tai päätöstä. Myös valtion maksuperustelain 11 § sisältää vastaavan viittauksen, joka koskee laissa tarkoitettuja julkisoikeudellisia suoritteita. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi myös viivästyskorosta ja viivästysmaksusta. Sääntely on valtion maksuperusteasetuksen (211/1992) 3 §:n mukainen.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2009.

Vuoden 2009 valvontamaksu olisi puolet vuosittaisesta valvontamaksusta eli 400 euroa.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

3.1 Lasten suojelemiseksi välttämättömät sananvapauden rajoitukset

Perustuslain 12 §:n mukaan jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia koskevia lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia. Näin voidaan rajoittaa lasten oikeutta vastaanottaa sellaisia kuvaohjelmiin sisältyviä viestejä, joiden arvioidaan vaikuttavan haitallisesti heidän kehitykseensä.

Kyseessä on perustuslain erityinen rajoituslauseke, niin sanottu yksilöity lakivaraus, joka valtuuttaa säätämään lailla lasten suojelemiseksi välttämättömistä kuvaohjelmia koskevista rajoituksista. Yksilöityjen lakivarausten tarkoituksena on perustuslakivaliokunnan mukaan määrittää tavallisen lain säätäjän rajoitusmahdollisuus mahdollisimman täsmällisesti ja tiukasti siten, ettei perustuslain teksteissä anneta avoimempaa perusoikeuden rajoitusvaltuutta kuin välttämättä on tarpeen (PeVM 25/1994 vp, s. 5).

Esityksessä ehdotetaan vähennettäväksi puuttumista sananvapauteen luopumalla laissa erikseen määriteltyjen kuvaohjelmien ennakotarkastuksesta. Kyse on tilausohjelmopalveluna tai tallenteena yleisölle levitettävistä kuvaohjelmista, jotka eivät ole televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 §:n mukaan lasten kehitykselle haitallisena pidettäviä, jotka tulisi lähettää sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisioohjelmia. Televisioyhtiöiden ja muiden kuvaohjelmien levittäjien on ilmoitettava tällaiselle ohjelmalle asettamansa ikärajasuositus tarkastusviranomaisille tehtävän ilmoituksen yhteydessä. Tarkastusviranomainen voi laissa säädetyin edellytyksin määrätä myös tällaiset kuvaohjelmat tarkastettaviksi.

Lainsäädännön lisäksi tulee parantaa tosiasiallisia keinoja lasten suojelemiseksi haital-

lisilta kuvaohjelmilta. Tilausohjelmopalvelujen tarjontaa tulee lastensuojelutarkoituksessa kehittää edelleen niin, että alaikäisten pääsy täysi-ikäisille tarkoitettuihin ohjelmiin estetään. Televisioyhtiöiden tulee nykyistä enemmän kiinnittää huomiota kuvaohjelmien sisältöarviointiin. Kotien ja huoltajien mahdollisuuksia vastata lasten median käytöstä tulee tukea. Nämä toimenpiteet tukevat osaltaan kuvaohjelmalain lastensuojelullisten tavoitteiden toteutumista.

Ehdotetulla muutoksella laajennetaan sananvapautta kuitenkin ottaen huomioon lasten suojelemiseksi välttämättömät rajoitukset.

3.2 Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksu

Lakiehdotuksen 21 a §:ssä ehdotetaan, että tarkastuksen ulkopuolelle jäävien kuvaohjelmien esittäjiltä ja levittäjiltä peritään kuvaohjelmalevityksen valvontamaksu. Ehdotusta on tarkasteltava perustuslain 81 §:n valtion veroja ja maksuja koskevan sääntelyn kannalta.

Valtion verosta säädetään perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Verolaista tulee yksiselitteisesti ilmetä verovelvollisuuden piiri. Lain säännösten tulee olla myös sillä tavoin tarkkoja, että lakia soveltavien viranomaisten harkinta veroa määrittäessä on sidottua. Valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään perustuslain 81 §:n 2 momentin perusteella lailla.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt verojen ja maksujen välistä rajanvetoa ainakin rautatielakia koskevassa lausunnossaan PeVL 66/2002 vp, rahoitustarkastusta koskevassa lausunnossaan PeVL 67/2002 vp sekä lausunnoissa PeVL 61/2002 vp ja PeVL 3/2003 vp, jotka molemmat koskivat viestintämarkkinalakia. Myös sähköisen viestinnän tietosuojalakia koskevassa perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 9/2004 vp on käsitelty asiaa.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan maksuille on ominaista, että ne ovat korvauksia tai vastikkeita julkisen vallan palveluista. Muut rahasuoritukset valtiolle ovat sen sijaan valtiosääntöoikeudellisesti arvioiden yleensä veroja.

Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan hahmotellut eräitä seikkoja, jotka maksun tulisi täyttää, jotta se olisi valtiosääntöoikeudellisesti arvioiden maksu eikä vero. Suoritteiden, joista maksu peritään, tulee olla jollakin tavalla yksilöitävissä. Jos rahasuoritus peritään yleisesti jonkin toiminnan rahoittamiseen, kyseessä on valtiosääntöoikeudellisesti pikemminkin vero kuin maksu. Vaikka maksuluonteen edellytyksenä ei olekaan täysi kustannusvastaavuus, maksun suuruuden ja määräytymisperusteiden tulee kuitenkin säilyttää jokin yhteys suoritteen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Mitä suuremmaksi ero maksun ja etenkin julkisoikeudelliseen tehtävään liittyvän suoritteen tuottamisesta aiheutuvien kustannusten välillä kasvaa, sitä lähempänä on pitää suoritusta verona.

Merkitystä voi olla myös sillä, onko asianomaisen suoritteen vastaanottaminen vapaaehtoista vai pakollista. Veron suuntaan viittaa, jos suoritusvelvollisuuden aiheuttamista suoritteista ei voi kieltäytyä ja velvollisuus koskee suoraan lain nojalla tietyt tunnusmerkit täyttäviä oikeussubjekteja.

Rahasuorituksen mahdollisella rajoitetulla käyttötarkoituksella ei perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan ole merkitystä suorituksen valtiosääntöoikeudellista luonnetta arvioitaessa.

Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksua tulee arvioida perustuslakivaliokunnan asettamien edellä mainittujen kolmen kriteerin mukaisesti.

Maksua vastaavien suoritteiden yksilöitävyyden kannalta asiaa voidaan arvioida seuraavasti. Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksun avulla katetaan Valtion elokuvataarkastamolle tiettyjen laissa säädettyjen tehtävien hoitamisesta aiheutuvat kustannukset,

mikä viittaa valvontamaksun veronluonteisuuteen.

Maksun määräytymisperusteiden yhteyttä suoritteen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin voidaan arvioida seuraavasti. Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksussa on vain yksi maksuluokkaa. Maksuvelvollisuus määrätään siis yleisin kriteerein kiinnittämättä maksun suuruutta yksilöllisesti mihinkään kuvaohjelmien levittäjien vastaanottamiin suoritteisiin. Maksuvelvollisuus kytkeytyy yleisesti Valtion elokuvataarkastamon tietynlaisen toiminnan rahoittamiseen, eikä kysymys näin ollen ole Valtion elokuvataarkastamon erikseen yksilöitävissä oleviin suoritteisiin liittyvästä vastikkeesta. Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksua on tällä kriteerillä arvioituna pidettävä ennemminkin verona kuin maksuna.

Suoritteen vastaanottamisen pakollisuutta voidaan arvioida seuraavasti. Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksu tulee maksettavaksi, jos toimiluvan haltija harjoittaa tietynlaisia toimintaa. Maksuvelvollisia ovat kaikki säännöksessä tarkoitetut tilausohjelmajalvontamaksua on tälläkin kriteerillä arvioituna pidettävä ennemmin verona kuin maksuna.

Koska kuvaohjelmalevityksen valvontamaksu on valtiosääntöoikeudellisessa mielessä arvioituna vero, ehdotettu säännös on pyritty laatimaan siten, että siitä ilmenee vähintään verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteet, verovelvollisten oikeusturva ja verovelvollisten piiri perustuslain 81 §:ssä edellytetyllä tavalla.

3.3 Säättämisyjärjestyksen arviointi

Edellä kerrotuilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuvaohjelmien tarkastamisesta 25 päivänä elokuuta 2000 annetun lain (775/2000) 4 ja 5 §, 12 §:n 1 momentin 7 kohta, 18 §:n 2 momentti sekä 21 §, sellaisena kuin niistä on 12 §:n 1 momentin 7 kohta laissa 1380/2006, ja
lisätään lakiin uusi 4 a ja 4 b § sekä 21 a—21 c § seuraavasti:

4 §

Valmistustarkoituksen tai sisällön perusteella tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat

Mitä 3 §:ssä säädetään, ei koske vuorovai-
 kutteisia kuvaohjelmia.

Esittämisen- ja levittämisaikajoinnot eivät
 myöskään koske kuvaohjelmia:

1) jotka on valmistettu yksinomaan koulu-
 tusta tai muuta sivistyksellistä tarkoitusta,
 tieteellistä tutkimusta tai harrastustoimintaa
 varten;

2) jotka on valmistettu yksinomaan mark-
 kinointia varten, lukuun ottamatta kuvaoh-
 jelman markkinointia alle 18-vuotiaille;

3) jotka sisältävät yksinomaan tai pääasial-
 lisesti musiikkiesityksiä taikka toisinnoksia
 kulttuuri-, urheilu- tai liikuntatapahtumista
 tai hartaustilaisuuksista taikka muista vastaa-
 vista tilaisuuksista ja tapahtumista;

4) jotka sisältävät yksinomaan ajankohtais-
 ta uutisaineistoa;

5) jotka sisältävät kaikenikäisille lapsille
 sopivia animaatio-, leikki-, askartelu- tai
 muita vastaavia esityksiä; tai

6) joissa käsitellään matkailua, ympäristöä
 tai niihin verrattavia aiheita.

4 a §

*Levittämistavan perusteella tarkastuksesta
 vapautetut kuvaohjelmat*

Televisiossa lähetettävän kuvaohjelman saa
 esittää sitä ennakolta tarkastuttamatta. Tele-

visiossa lähetettävästä ohjelmasta säädetään
 televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa
 (744/1998).

Kuvaohjelman saa tilausohjelmalveluna
 tai tallenteena levittää yleisölle ennakolta
 tarkastuttamatta, jos

1) se ei ole televisio- ja radiotoiminnasta
 annetun lain 19 §:ssä tarkoitettu lasten kehi-
 tykselle haitallisenä pidettävä ohjelma, joka
 tulee lähettää sellaiseen aikaan, jolloin lapset
 eivät tavallisesti katso televisio-ohjelmia, ja

2) se on televisio- ja radiotoiminnasta an-
 netun lain 5 ja 6 §:n mukaisesti Suomeen si-
 joittautuneella televisiotoiminnan harjoitta-
 jalla ohjelmistossaan.

Tilausohjelmalvelun tai kuvaohjelmatal-
 lenteen levittäjän on ilmoitettava tarkastusvi-
 ranomaiselle ohjelmalle asettamansa ikära-
 jasuositus 11 §:ssä tarkoitettuna ilmoituksen
 yhteydessä.

4 b §

*Tarkastuksesta vapautetun kuvaohjelman ot-
 taminen tarkastettavaksi*

Tarkastusviranomaisen voi määrätä 4 ja 4 a
 §:ssä tarkoitettuna kuvaohjelman tarkastetta-
 vaksi ja velvoittaa kuvaohjelman valmista-
 jan, maahantuojan, esittäjän tai levittäjän
 toimittamaan sille kopion ohjelmasta, jos on
 syytä epäillä kuvaohjelman sisältävän aineis-
 toa, joka tässä laissa tarkoitettuna tavalla on
 omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehi-
 tykseen.

Tarkastusviranomaisen on kiellettävä tarkastettavaksi määrätyn kuvaohjelman esittäminen ja levittäminen 18 vuotta nuoremmille, jos kuvaohjelmaa ei tämän lain mukaan saa hyväksyä heille esitettäväksi ja levitettäväksi.

5 §

Esityksen järjestäjän toiminnan perusteella tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat

Muunkin kuin 4 ja 4 a §:ssä tarkoitetun kuvaohjelman saa tarkastuttamatta esittää 18 vuotta nuoremmille yliopiston, ammattikorkeakoulun ja muun julkisen valvonnan alaisen oppilaitoksen sekä yleisen kirjaston ja Kansallisen audiovisuaalisen arkiston toiminnassa samoin kuin tieteellisiä tai taiteellisia kysymyksiä käsittelevässä kongressissa, tieteellisen yhdistyksen kokouksessa ja niihin verrattavassa tilaisuudessa.

12 §

Merkinnät

Esitettävään ja levitettävään kuvaohjelmaan tai sen yhteyteen on tehtävä selvästi havaittava merkintä, josta ilmenee:

7) ikärajasuositus tarkastamattomalle vuorokautteiselle kuvaohjelmalle ja 4 a §:n 2 momentissa tarkoitetulle tilausohjelmalle ja tallenteelle.

18 §

Muutoksenhaku tarkastusviranomaisen päätökseen

Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksua koskevaan tarkastusviranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

21 §

Maksut

Tämän lain mukaisista tarkastusviranomaisen ja valtion elokuvaalautakunnan päätöksistä perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

Kuvaohjelmalevityksen valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi peritään Valtion elokuvatarkastamolle kuvaohjelmalevityksen valvontamaksu.

21 a §

Valvontamaksun maksuvelvollisuus

Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksun on velvollinen suorittamaan sellainen tilausohjelmopalvelun tai kuvaohjelmatalenteen levittäjä, joka tarjoaa yleisölle kuvaohjelmia, jotka on 4 a §:n mukaisesti vapautettu tarkastuksesta tai joille on asetettu 11 §:ssä tarkoitettujen ilmoituksen yhteydessä 18 vuoden ikäraja.

Maksuvelvollisuus alkaa sinä kalenterivuonna, jonka aikana tilausohjelmopalveluja tai tallenteita ryhdytään levittämään. Valvontamaksua ei palauteta, vaikka toiminnan harjoittaja lopettaa toimintansa kesken kalenterivuoden.

21 b §

Valvontamaksun suuruus

Kuvaohjelmalevityksen vuosittainen valvontamaksu 800 euroa.

21 c §

Valvontamaksun määrääminen ja periminen

Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksu peritään vuosittain kahdessa erässä. Maksun määrää maksettavaksi Valtion elokuvatarkastamo.

Maksu saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään. Jollei maksua suoriteta viimeistään eräpäivänä, maksamattomalle

määrälle peritään vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:ssä tarkoitetun korkokannan mukaan. Viivästyskoron sijasta viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jäisi tätä pienemmäksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Vuoden 2009 osalta valvontamaksu on puolet 21 b §:ssä tarkoitetusta maksusta.

Helsingissä 27 päivänä helmikuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuri- ja urheiluministeri *Stefan Wallin*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuvaohjelmien tarkastamisesta 25 päivänä elokuuta 2000 annetun lain (775/2000) 4 ja 5 §, 12 §:n 1 momentin 7 kohta, 18 §:n 2 momentti sekä 21 §, sellaisena kuin niistä on 12 §:n 1 momentin 7 kohta laissa 1380/2006, ja lisätään lakiin uusi 4 a ja 4 b § sekä 21 a—21 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat

Valmistustarkoituksen tai sisällön perusteella tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat

Mitä 3 §:ssä säädetään, ei koske vuorovaihteisia kuvaohjelmia.

Esittämisen ja levittämisaikajoinnot eivät myöskään koske kuvaohjelmia:

1) jotka on valmistettu yksinomaan koulutusta tai muuta sivistyksellistä tarkoitusta, tieteellistä tutkimusta tai harrastustoimintaa varten;

2) jotka on valmistettu yksinomaan markkinointia varten, lukuun ottamatta kuvaohjelman markkinointia alle 18-vuotiaille;

3) jotka sisältävät yksinomaan tai pääasiallisesti musiikkiesityksiä taikka toisinnoksia kulttuuri-, urheilu- tai liikuntatapahtumista tai hartaustilaisuuksista taikka muista vastaavista tilaisuuksista ja tapahtumista;

4) jotka sisältävät yksinomaan ajankohtaista uutisaineistoa;

5) jotka sisältävät kaikenikäisille lapsille sopivia animaatio-, leikki-, askartelu- tai muita vastaavia esityksiä; tai

6) joissa käsitellään matkailua, ympäristöä tai niihin verrattavia aiheita.

Tarkastusviranomaisen voi kuitenkin määrätä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun kuvaohjelman tarkastettavaksi ja velvoittaa kuvaohjelman valmistajan, maahantuojan, esittäjän tai levittäjän toimittamaan sille kopion ohjelmasta, jos on syytä epäillä kuvaohjelman

Mitä 3 §:ssä säädetään, ei koske vuorovaihteisia kuvaohjelmia.

Esittämisen ja levittämisaikajoinnot eivät myöskään koske kuvaohjelmia:

1) jotka on valmistettu yksinomaan koulutusta tai muuta sivistyksellistä tarkoitusta, tieteellistä tutkimusta tai harrastustoimintaa varten;

2) jotka on valmistettu yksinomaan markkinointia varten, lukuun ottamatta kuvaohjelman markkinointia alle 18-vuotiaille;

3) jotka sisältävät yksinomaan tai pääasiallisesti musiikkiesityksiä taikka toisinnoksia kulttuuri-, urheilu- tai liikuntatapahtumista tai hartaustilaisuuksista taikka muista vastaavista tilaisuuksista ja tapahtumista;

4) jotka sisältävät yksinomaan ajankohtaista uutisaineistoa;

5) jotka sisältävät kaikenikäisille lapsille sopivia animaatio-, leikki-, askartelu- tai muita vastaavia esityksiä; tai

6) joissa käsitellään matkailua, ympäristöä tai niihin verrattavia aiheita.

sisältävän aineistoa, joka tässä laissa tarkoitulla tavalla on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen.

Tarkastusviranomaisen on kiellettävä tarkastettavaksi määrätyn kuvaohjelman esittäminen ja levittäminen 18 vuotta nuoremmille, jos kuvaohjelmaa ei tämän lain säännösten mukaan saa hyväksyä heille esitettäväksi ja levitettäväksi.

4 a §

Levittämistavan perusteella tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat

Televisiossa lähetettävän kuvaohjelman saa esittää sitä ennakolta tarkastuttamatta. Televisiossa lähetettävästä ohjelmasta säädetään televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1998).

Televisiossa lähetettävän kuvaohjelman saa esittää sitä ennakolta tarkastuttamatta. Televisiossa lähetettävästä ohjelmasta säädetään televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1998).

Kuvaohjelman saa tilausohjelmalveluna tai tallenteena levittää yleisölle ennakolta tarkastuttamatta, jos

1) *se ei ole televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 §:ssä tarkoitettu lasten kehitykselle haitallisena pidettävä ohjelma, joka tulee lähettää sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisio-ohjelmia, ja*

2) *se on televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 5 ja 6 §:n mukaisesti Suomeen sijoittautuneella televisiotoiminnan harjoittajalla ohjelmistossaan.*

Tilausohjelmalvelun tai kuvaohjelmatal-lenteen levittäjän on ilmoitettava tarkastusviranomaiselle ohjelmalle asettamansa ikärajasuositus 11 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen yhteydessä.

4 b §

Tarkastuksesta vapautetun kuvaohjelman ottaminen tarkastettavaksi

Tarkastusviranomainen voi määrätä 4 ja 4 a §:ssä tarkoitetun kuvaohjelman tarkastettavaksi ja velvoittaa kuvaohjelman valmistajan, maahantuojan, esittäjän tai levittäjän toimittamaan sille kopion ohjelmasta, jos on

syystä epäillä kuvaohjelman sisältävän aineistoa, joka tässä laissa tarkoitettulla tavalla on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen.

Tarkastusviranomaisen on kiellettävä tarkastettavaksi määrätyn kuvaohjelman esittäminen ja levittäminen 18 vuotta nuoremmille, jos kuvaohjelmaa ei tämän lain mukaan saa hyväksyä heille esitettäväksi ja levitettäväksi.

5 §

Esityksen järjestäjän toiminnan perusteella tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat

Muunkin kuin 4 §:ssä tarkoitetun kuvaohjelman saa tarkastuttamatta esittää 18 vuotta nuoremmille yliopiston, ammattikorkeakoulun ja muun julkisen valvonnan alaisen oppilaitoksen sekä yleisen kirjaston ja Suomen elokuva-arkiston toiminnassa samoin kuin tieteellisiä tai taiteellisia kysymyksiä käsittelevässä kongressissa, tieteellisen yhdistyksen kokouksessa ja niihin verrattavassa tilaisuudessa.

5 §

Esityksen järjestäjän toiminnan perusteella tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat

Muunkin kuin 4 ja 4 a §:ssä tarkoitetun kuvaohjelman saa tarkastuttamatta esittää 18 vuotta nuoremmille yliopiston, ammattikorkeakoulun ja muun julkisen valvonnan alaisen oppilaitoksen sekä yleisen kirjaston ja Kansallisen audiovisuaalisen arkiston toiminnassa samoin kuin tieteellisiä tai taiteellisia kysymyksiä käsittelevässä kongressissa, tieteellisen yhdistyksen kokouksessa ja niihin verrattavassa tilaisuudessa.

12 §

Merkinnät

Esitettävään ja levitettävään kuvaohjelmaan tai sen yhteyteen on tehtävä selvästi havaittava merkintä, josta ilmenee:

7) ikärajasuositus tarkastamattomalle vuorovaikutteiselle kuvaohjelmalle.

12 §

Merkinnät

Esitettävään ja levitettävään kuvaohjelmaan tai sen yhteyteen on tehtävä selvästi havaittava merkintä, josta ilmenee:

7) ikärajasuositus tarkastamattomalle vuorovaikutteiselle kuvaohjelmalle ja 4 a §:n 2 momentissa tarkoitettulle tilausohjelmalle ja tallenteelle.

18 §

Muutoksenhaku tarkastusviranomaisen päätökseen

Muutosta tarkastusviranomaisen tai valtion elokuvalautakunnan päätöksistä perittäviin

18 §

Muutoksenhaku tarkastusviranomaisen päätökseen

Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksua koskevaan tarkastusviranomaisen päätökseen

maksuihin haetaan siten kuin valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään.

haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

21 §

Maksut

Tämän lain mukaisesta tarkastusviranomaisen ja valtion elokuvalautakunnan päätöksestä voidaan periä maksu, jonka suuruutta määrättäessä noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaissa ja sen nojalla annettavassa opetusministeriön asetuksessa säädetään.

21 §

Maksut

Tämän lain mukaisista tarkastusviranomaisen ja valtion elokuvalautakunnan päätöksistä perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

Kuvaohjelmalevityksen valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi peritään Valtion elokuvatarkastamolle kuvaohjelmalevityksen valvontamaksu.

21 a §

Valvontamaksun maksuvelvollisuus

Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksun on velvollinen suorittamaan sellainen tilausohjelmalvelun tai kuvaohjelmatallenteen levittäjä, joka tarjoaa yleisölle kuvaohjelmia, jotka on 4 a §:n mukaisesti vapautettu tarkastuksesta tai joille on asetettu 11 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen yhteydessä 18 vuoden ikäraja.

Maksuvelvollisuus alkaa sinä kalenterivuonna, jonka aikana tilausohjelmalveluja tai tallenteita ryhdytään levittämään. Valvontamaksua ei palauteta, vaikka toiminnan harjoittaja lopettaa toimintansa kesken kalenterivuoden.

21 b §

Valvontamaksun suuruus

Kuvaohjelmalevityksen vuosittainen valvontamaksu 800 euroa.

21 c §

Valvontamaksun määrääminen ja periminen

Kuvaohjelmalevityksen valvontamaksu peritään vuosittain kahdessa erässä. Maksun määrä määräytyy Valtion elokuvatarkastamo.

Maksu saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään. Jollei maksua suoriteta viimeistään eräpäivänä, maksamattomalle määrälle peritään vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:ssä tarkoitetun korkokannan mukaan. Viivästyskoron sijasta viranomaisen voi periä viiden euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jäisi tätä pienemmäksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Vuoden 2009 osalta valvontamaksu on puolet 21 b §:ssä tarkoitetusta maksusta.